

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 12 maj 1916 kl. 2 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande nr 7, i anledning av herrar Thores och Hellbergs i Ljungskile motion, nr 134, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande av bestämmelser rörande förhyrning och registrering av personalen å vissa maskindrivna trålfartyg.

Närvarande: herrar von Sneidern, Kahlström,* Widlund, Johansson i Brånalt, Kloo, Modig,* Svensson i Kompersmåla, Larsson i Kroken, Osberg* och Gylfe.

---

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Uti en inom andra kammaren väckt motion, nr 134, som för förberedande handling hänvisats till utskottet hava herrar Thore och Hellberg i Ljungskile hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av lagstadgade bestämmelser rörande förhyrning och registrering av personalen, anställd å maskindrivna trålfartyg utöver 50 tons brutto-dräktighet, sysselsatta med fiske utanför landets territorialgränser.

I fråga om motiveringen till denna hemställan får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har inhämtats utlåtande av kungl. kommerskollegium, som i sin ordning infordrat yttrande från direktionerna för sjömanshusen i Strömstad, Uddevalla, Lysekil, Marstrand, Göteborg och Halmstad samt Konungens Befallningshavande i Göteborgs och Bohus län. Genom sistnämnda myndighets försorg hava fiskeriintendenten i Västra distriktet samt

Sveriges ångtrålarförening erhållit tillfälle till yttrande i ärendet. Samtliga nämnda utlåtanden äro härvid fogade som bilagor.

Gällande sjö-
lagsbestäm-
melser ang.
besättnings-
förhyrande
och regi-
strering.

I fråga om förhyrning av fartygs besättning gälla följande huvudsakliga bestämmelser.

Enligt 70 § sjölagen må såsom sjöman här i riket icke anställas den, som är behäftad med sådant fel på hörsel eller synförmåga eller eljest med sjukdom, lyte eller skada, som gör honom oduglig att sköta den tjänst, anställningen avser, eller med smittosam venerisk sjukdom eller med annan sjukdom, som medför fara för den övriga besättningen. Innan någon vinner anställning som sjöman skall legitimerad läkares intyg angående hans hörsel och synförmåga samt hälsotillstånd för befälhavaren företes. Minderårig under fjorton år må ej i skeppstjänst användas, ej heller må i eldaretjänst användas minderårig, som icke uppnått sexton års ålder. När sjöman förhyres bör, om han är inskriven vid sjömanshus, den vid inskrivningen honom tilldelade sjöfartsbok överlämnas till befälhavaren, vilken äger förvara densamma till dess sjömannen lämnar tjänsten. Befälhavare, som i strid mot vad i ovannämnda paragraf är stadgat anställer sjöman eller använder minderårig för skeppstjänst, straffas jämlikt 285 § sjölagen med böter.

I 71 § sjölagen stadgas, att envar av besättningen skall, sedan han blivit förhyrd, av befälhavaren förses med motbok. I denna motbok skall införas, bland annat, uppgift å den resa eller den tid, för vilken sjömannen blivit förhyrd, hans blivande befattning ombord samt den hyra som betingats. Är hyran bestämd till visst belopp för resa, skall i motboken anmärkas, huru lång tid antages åtgå till resan, och skall denna anteckning lända till efterrättelse vid beräkning av hyra, då sådan, jämlikt vissa bestämmelser i sjölagen, bör beräknas för viss tid.

73 § sjölagen meddelar bestämmelser för reglerande av förhållandena vid s. k. dubbelförhyrningar. Den som först hyrt äger bättre rätt, dock skall, där den som senare förhyrt, utan kunskap om det äldre avtalet fått sjöfartsboken till sig överlämnad, denne äga bättre rätt. För dubbelförhyrning äro såväl befälhavare och redare som sjöman underkastade straff.

Enligt 74 § ovannämnda lag skall förhyrd sjöman inställa sig till tjänstgöring ombord två dygn efter påmönstringen, där ej annan tid för inställelsen blivit av befälhavaren bestämd, och må sjömannen därefter icke utan befälhavarens tillstånd gå från skeppsbord. Där ej annorlunda avtalats, löper hyran från och med den dag sjömannen kom ombord.

Jämlikt 75 § äger befälhavaren gent emot sjöman, som icke iakttager

inställelse ombord å bestämd tid, anlita polismyndighet för hans inställande i tjänsten, och äro i detta avseende jämväl straffbestämmelser meddelade.

Påmönstring av besättning å svenskt fartyg skall jämlikt 33 § i kungl. förordningen angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m. den 13 juli 1911 äga rum om fartyget går i utrikes fart ävensom om fartyget går i inrikes fart och är att hänföra till passagerareångfartyg av första eller andra klassen samt ej utgår allenast på lustresa eller annan tillfällig resa, fartygsbefälhavare dock obetaget att även i andra fall låta påmönstra fartygets besättning. Med fartyg förstås enligt 32 § i förevarande hänseende fartyg, som nyttjas till handelssjöfart eller resandes fortskaffning eller till annat ändamål, som med handelssjöfarten äger gemenskap, såsom bogsering, isbrytning, bärgnings- och dykeriföretag. Påmönstringen, som innebär ett kontrollerande från vederbörande mönstringsförrättares sida å efterlevnaden av vissa i nämnda förordning närmare angivna bestämmelser — bl. a. skall iakttagas, att varje svensk man av besättningen är inskriven vid svenskt sjömanshus och försedd med sjöfartsbok — avslutas genom utfärdande av sjömansrulla. Denna handling innehåller bl. a. ett skriftligt av mönstringsförrättaren bevitnat bekräftande av de emellan befälhavaren och besättningen träffade förhyrningsavtal.

Beträffande sjömans registrering är i ovannämnda förordning stadgat, att sjömanshusombudsmannen skall föra register över det till sjömanshuset hörande sjöfolk (inskrivningsregister).

Den, som önskar varda inskriven vid sjömanshus, skall visa eller göra sannolikt, att han vunnit eller skall vinna anställning i handelssjöfart, och erfordras vidare för inskrivning prästbevis, innehållande tillnamn och fullständiga förnamn, födelseort (församling), födelseår och dag, kyrkobokföringsort (församling), hemvist (rote och husnummer i stad, gard å landet) samt frejd ävensom föräldrars namn och hemvist, legitimerad läkares intyg angående färgsinne, syn- och hörsselförmåga samt hälsotillstånd. Därjämte erfordras för den, som ej uppnått myndig ålder, målsmans och för den, som är fast anställd vid krigsmakten, vederbörande befäls tillstånd att inträda i sjötjänst å handelsfartyg. Den, som uppfyller villkoren för inskrivning och ej är behäftad med fel, kroppsslyte eller sjukdom som gör honom oanvändbar till sjötjänst, skall inskrivas under visst registernummer vid det sjömanshus inom vars distrikt han är kyrkobokförd; och skall för honom utfärdas sjömansbok, utvisande vilket sjömanshus han tillhör. Ingen må samtidigt vara inskriven vid flera än ett sjömanshus. Vid sjömanshus inskriven sjöman, som upphör att utöva sjömansyrket, bör göra anmälan därom till det sjömanshus han tillhör och skall, när så sker, avföras ur

registret. Dock skall han, därest han som värnpliktig är inskriven i flottan, så länge detta är förhållandet, kvarstå i registret, men med anmärkning, att han ej vidare är sjöfarande, om sådant är känt, samt i annat fall, att hans sysselsättning är okänd. Även för andra fall äro meddelade bestämmelser om sjömans avförande ur registret, därvid, bortsett från det fall att han dör, föreskrivits, att han skall kvarstå i registret så länge han är såsom värnpliktig inskriven i flottan. När sjöman avföres ur registret eller återinföres däri, åligger det sjömanshusombudsmannen att därom ofördröjligen underrätta pastorsämbetet i den församling, där sjömannen är kyrkobokförd.

* *
*

Utskottet.

Såsom motionärerna framhållit äro de lagbestämmelser, som ovan anförts, icke tillämpliga beträffande sjöfart, vars enda syfte är fiske, utan är tillämpligheten därav inskränkt till handels- och passageraresjöfarten samt sjöfart, som med den förra äger viss gemenskap.

Motionärerna synas emellertid icke själva ifrågasätta en utsträckning av samma bestämmelsers tillämplighet till den i motionen omnämnda gruppen av fiskefartyg, maskindrivna trålfartyg utöver 50 tons bruttodräktighet. I stället utgå motionärerna därifrån, att en dylik anordning icke skulle visa sig tillfredsställande. Denna uppfattning delas för övrigt av såväl ångträlredarne själva som av övriga, vilka avgivit utlåtande över motionärernas förslag.

Vid sådant förhållande synes icke av motionen med erforderlig tydlighet framgå den närmare beskaffenheten vare sig av de olägenheter, vilka motionärerna avse att undanröja, eller de åtgärder, som av motionärerna för sådant ändamål anses erforderliga. Lika litet finnes stöd för, att de åtgärder, som blivit av motionärerna antydda, skulle visa sig ägnade att motverka de uppgivna missförhållandena.

Utskottet har dock trott sig finna, att den för motionärerna avgörande synpunkten varit tanken på, att, såsom motionärerna uttrycka sig, få till stånd en »stabilisering i arbetsförhållandena» eller med andra ord, att motionärerna ansett, att hänsynen till ifrågavarande närings bestånd och lugna utveckling påkallade en lagstiftning, som kunde reglera vissa inom näringsgrenen förekommande arbetsavtal, som närmast vore att likställa med de inom sjöfarten förekommande dylika avtal.

Med hänsyn härtill har utskottet i första hand måst ställa sig av-

visande till motionärernas förslag, för så vitt detsamma innebär yrkande därom, att riksdagen skulle överlåta åt Kungl. Maj:t att på ett viktigt område av avtalsrätten meddela lagbestämmelser, till vilkas genomförande motionärerna icke synas hava tänkt sig någon medverkan från riksdagens sida.

Utskottet anser sig vidare böra erinra därom att, efter det senast år 1910 riksdagen icke kunnat uppnå något positivt resultat i fråga om då ifrågasatta arbetsavtalslagstiftning, denna synnerligen omfattande och betydelsefulla fråga alltjämt varit vilande. Att nu till särskild utredning upptaga en del av samma fråga kan utskottet för sin del ej finna vara välbetänkt.

Härtill kommer att, enligt utskottets åsikt, av den utredning, som av utskottet blivit i ärendet åvägabragt, icke kan sägas framgå, att de av motionärerna åsyftade arbetsförhållandena äro av beskaffenhet att påkalla lagstiftningsåtgärder i den av motionärerna föreslagna riktning.

Fastmera har det syns utskottet som om den långvariga erfarenheten av gagnet för västkustfisket av det nuvarande, från reglerande lagbestämmelser fria, sättet för rekrytering av fiskebåtarnas besättningar även vid fiske på långt avlägsnare farvatten och vid resor mycket långvarigare än de vid trålfisket i regel förekommande bör mana till stor försiktighet vid beträdande av lagstiftningsvägen på detta område. Önskvärdheten av att kunna få även för trålfisket disponera över de verkliga västkustfiskarne och ej få desamma i ökad utsträckning ersatta med lösare folkelement från städerna framhålles av trålredarne själva. Men detta önskemål kan näppeligen främjas genom den av motionärerna åsyftade lagstiftningen.

En dylik lagstiftning torde ej heller vara ägnad att främja det enligt utskottets förmenande viktiga önskemålet, att de på västkusten för fiskets bedrivande vanliga kooperativa formerna, som enligt vad fiskeriintendenten uppgiver redan tillämpas vid fiske med motortrålare, måtte i än större utsträckning än hittills komma till användning beträffande trålfisket.

Det bör framhållas, att dylika former redan i viss mån kommit till tillämpning å ångtrålare, i det att arbetarna å desamma erhålla andel i fångsten; och håller utskottet före att en utveckling av detta system vore ett lyckligare medel för åstadkommande av en »stabilisering av arbetsförhållandena» än de av motionärerna ifrågasatta lagstiftningsåtgärder.

Då utskottet således måste ställa sig avvisande till tanken att för närvarande upptaga frågan om åstadkommande av laglig reglering av arbetsavtalen å trålarna, har utskottet ej heller funnit anledning att i detta sammanhang upptaga frågan om en särskild registrering av trålfartygens

besättningar, vartill tillräckliga skäl, ledande till en särställning för denna grupp av fiskare, enligt utskottets förmenande ej förebragts.

På grund av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att herrar Thores och Hellbergs i Ljungskile motion nr 134 ej må till någon andra kammarens åtgärd för-
anleda.

Stockholm den 12 maj 1916.

På utskottets vägnar:

AXEL VON SNEIDERN.

Bilaga 1.

Till KONUNGEN.

Genom nådig remiss har Kommerskollegium fått sig anbefallt att avgiva yttrande över en inom riksdagens andra kammare väckt motion, däruti hemställts, att riksdagen måtte hos Eders Kungl. Maj:t anhålla om utfärdande av lagstadgade bestämmelser rörande förhyrning och registrering av personalen å sådana maskindrivna trålfartyg utöver 50 tons bruttodräktighet, som äro sysselsatta med fiske utanför landets territorialgränser.

Med anledning härav har Kollegium anmodat Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län samt direktionerna för sjömanshusen i Strömstad, Uddevalla, Lysekil, Marstrand, Göteborg och Halmstad att inkomma med yttranden i ärendet, och överlämnas härmed de sålunda avgivna yttrandena.

För egen del får Kollegium, i den mån ifrågavarande angelägenhet berör Kollegii verksamhetsområde, meddela, att Kollegium delar motionärernas uppfattning att de i nådiga förordningen den 13 juli 1911 angående sjömanshusen i riket samt sjöfolks på- och avmönstring m. m. meddelade föreskrifterna om sjöfolks inskrivning i det vid sjömanshusen förda register samt om deras mönstring icke lämpligen böra bestämmas att obligatoriskt gälla i fråga om personalen vare sig å sådana trålfartyg som i motionen avses eller å andra fiskefartyg. Därest, såsom i stor utsträckning torde vara fallet, å fiskefartyg anställd personal under mellantider, då fiske ej pågår, har sysselsättning i handelssjöfart, äro nyssnämnda föreskrifter givetvis tillämpliga å denna personal, så länge sådan sysselsättning varar. De i motionen och de avgivna yttrandena lämnade upplysningarna synas, såvitt Kollegium är i tillfälle bedöma, giva vid handen, att om än behovet icke kan anses särskilt trängande det dock skulle medföra vissa fördelar, särskilt ur ordningssynpunkt, att den personal, som i motionen avses, i en eller annan form registreras. Denna registrering synes emellertid icke, på sätt i ett av yttrandena ifrågasatts, böra förläggas till fartygsinspektionen i Göteborgs distrikt. Kollegium är ej i tillfälle bedöma, huruvida i samband med en eventuell registrering av sådan fiskepersonal vissa anordningar i avseende å densamma förhyrning lämpligen kunna och böra vidtagas. Kollegium har för sin del ej något att erinra mot att en utredning i ämnet verkställs, därvid, såsom Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande i Göteborgs och Bohus län framhållit, hänsyn bör tagas även till erfarenheten i andra länder.

Underdånigst

K. A. Fryxell.

Per G. Friberg.
Föredragande.

Nils Carlsson.

G. Hultman.

Bilaga 2.

Till Kungl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium.

Med anledning av Kungl. Kommerskollegii skrivelse Nr 1751 den 22 dennes med infordrat yttrande rörande av herrar Thore och Hellberg vid innevarande

års riksdag inom andra kammaren väckta motion angående utverkande av bestämmelser rörande förhyrning och registrering av personalen å vissa maskindrivna trålfartyg, får direktionen värdsamt anföra, att inom Strömstads sjömanshusdistrikt icke finnes sådana fartyg som i skrivelsen avses, varför någon ingående kännedom om lämpligaste sättet för dessa fartygs bemanning av direktionen ej kunnat vinnas. Direktionen anser dock att lika väl besättningen å trålfartyg som å handelsfartyg böra vara inskrivna å sjömanshus, och att, om ett särskilt förhyrnings- och registreringskontor upprättas, detta måtte hava skyldighet att meddela det sjömanshus inom vilket var och en är kyrkobokförd alla på och avmönstringar å ifrågavarande fiskefartyg.

Strömstad den 28 februari 1916.

Å Sjömanshusdirektionens vägnar:

J. H. Sylvander.

Ordförande.

A. F. Johanson.

Bilaga 3.

Till Kungl. Kommerskollegium (Inrikesbyrån), Stockholm.

Direktionen för sjömanshuset i Uddevalla, som fått i uppdrag att yttra sig rörande den av herrar Thore och Hellberg inkomna motion Nr 134 om skrivelse till Kungl. Maj:t angående utfärdande av bestämmelser rörande förhyrning och registrering av personalen å vissa maskindrivna trålfartyg, får härmed värdsamt anföra följande:

Att direktionen i likhet med motionärerna anser de nuvarande mönstringsförhållandena på trålfartygen mindre tillfredsställande, samt att en utredning för att få denna fråga på ett praktiskt och ändamålsenligt sätt ordnad mycket önskvärd.

Uddevalla sjömanshus den 1 mars 1916.

På direktionens vägnar:

Alban E. Thorburn.

Dir:s ordf.

A. L. Tegner.

Bilaga 4.

Till Kungl. Kommerskollegium, Stockholm.

I avfordrat yttrande enligt Kungl. Kollegii skrivelse D. Nr 1751 av den 22 februari får direktionen för Lysekils sjömanshus värdsamt tillstyrka den av herrar Thore och Hellberg i riksdagen väckta motionen om registrering av trålfiskefartyg och påmönstring av dess besättning.

Direktionen anser en förordning i motionens syfte vara högst nödvändig, synnerligast som en stor del av de å sjömanshuset inskrivna värnpliktiga äro

å sådana fartyg anställda, utan att vara i vederbörlig ordning inmönstrade, vilket i hög grad för sjömanshusen försvårar att hålla reda på varest dessa värnpliktiga vistas.

Lysekil den 22 mars 1916.

Å Sjömanshusets vägnar:

Magnus Radhe.

Ordförande.

Hilmer Hansson.

Ombudsman.

Bilaga 5.

Till Kungl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium, Stockholm.

Till svar å Kungl. Kommerskollegii skrivelse av d. 22 februari 1916, rörande av herrar Thore och Hellberg väckt motion om besättningens å vissa fiskefartyg registrering, får direktionen för Marstrands sjömanshus anföra följande:

att Direktionen icke anser sig kunna bedöma de militära skäl, som i motionen anföras för behovet av sådan registrering, men då fiskefartyg av det slag, som motionen avser, i allmänhet bedriva sitt fiske så, att fartygen minst varje vecka någon dag finnas å hemorten eller den plats här å kusten varest fångsten avlämnas, torde icke utövarna av detta yrke i berörda hänseende skilja sig nämnvärt från varje annat yrke på land, där sådan registrering icke ansetts nödvändig;

att Direktionen icke har sig bekant något fall, då brist på besättning eller felande hyresavtal orsakat hinder i trålfiskets bedrivande;

att Direktionen anser, att införande av sådana bestämmelser rörande registrering icke skulle medföra någon fördel för vare sig trålredare, trålfartygens besättningar eller för fiskerinäringen i övrigt, men däremot förorsaka besvär och tidsutdräkt för yrkets utövare samt onödiga kostnader;

att Direktionen på grund av ovanstående får avstyrka utfärdandet av bestämmelser i enlighet med motionens syfte;

att om sådan bestämmelse angående dessa besättningsars registrering ändock bliver lag, borde arbetet med denna registrering överlämnas till sjömanshusen.

Marstrands Sjömanshus d. 11 mars 1916.

På Direktionens vägnar:

J. Ahnström.

M. Nordström.

*Bilaga 6.**Till Kungl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium.*

Sedan Kungl. Kommerskollegium genom skrivelse av den 22 nästlidne februari anmodat sjömanshusdirektionen i Göteborg att till Kungl. Kollegium inkomma med yttrande rörande en skrivelsen bifogad, vid nu pågående riksdag inom andra kammaren väckt motion angående utfärdande av bestämmelser med avseende å förhyrning och registrering av personal å vissa maskindrivna trålfartyg, får sjömanshusdirektionen i ärendet anföra följande.

Lika med motionärerna anser sjömanshusdirektionen, att vid den stora utveckling, som under senare åren ägt rum inom fiskerinäringen och särskilt i fråga om fiske med maskindrivna trålfartyg, det blivit i hög grad önskvärt att erhålla lagstadgade föreskrifter beträffande såväl besättnings anställande å sådana fartyg som besättningarnas registrering och redovisning.

De bestämmelser, som kunna ifrågakomma med avseende å besättningarnas anställande, torde i främsta rummet böra åsyfta, att tid och övriga villkor för anställningen fastställas, varigenom kunde vinnas ordning och reda i det ekonomiska förhållandet mellan fartygsägarna och den å fartygen anställda personalen till båtnad å ömse sidor. Vad angår formen för sådant fastställande så torde erfordras undersökning, huruvida sådant bör ske genom besättningarnas mönstring å sjömanshus eller i annan ordning.

I fråga om registrering av personer, som anställas å fiskefartyg av ifrågavarande slag, må anmärkas, att sådan registrering skulle få betydelse ej blott, såsom motionärerna framhållit, för kontroll å sådana personers värnpliktsförhållanden, utan även i andra avseenden, exempelvis för den tillsyn, som enligt nyligen utfärdade föreskrifter skall av fartygsinspektionen utövas i fråga om dessa fartyg.

Emellertid torde närmare utredning i saken vara av nöden för tillförlitligt bedömande, huru den ifrågasatta registreringen bör ordnas och nödigt samarbete med sjömanshusen och tillsynsmyndigheterna åvägbringas.

Under åberopande av vad sålunda anförts, får sjömanshusdirektionen förorda bifall till ifrågavarande motion.

Göteborg den 13 mars 1916.

På sjömanshusdirektionens vägnar:

Justus A. Waller.

Ordförande.

Johan J:son Borrie.

Sekreterare.

*Bilaga 7.**Till Kungl. Kommerskollegium.*

Sedan Kungl. Kollegium i skrivelse av den 22 dennes infortrat yttrande över inom riksdagens andra kammare väckt motion angående förhyrning och registrering av personalen å vissa maskindrivna trålfartyg, får direktionen anföra,

att dessa trålare väl vore närmast likställda andra ångfartyg i inrikes fart med hänsyn till kontrollen över deras bemanning och registrering av besättningen. Manskapat på ångtrålare är otvivelaktigt att anse såsom sjöfolk, åtminstone ångbåtssjöfolk, och hava ofta anställning på vanliga handelsfartyg. Särskilda förhyrningsbestämmelser lämpade för fiskefartygen kunna ju upprättas och avtalen bekräftas inför vederbörande mönstringsförrättare.

Direktionen anser för sin del, att särskilt registreringskontor för trålarnas manskapat är obehövt.

Halmstad den 29 februari 1916.

Å sjömanshusdirektionens vägnar:

And. Johanson.

C. O. Kihlberg.

Bilaga 8.

Till Kungl. Maj:ts och Rikets Kommerskollegium.

I skrivelse den 22 februari 1916 har Ni begärt Konungens Befallningshavandes yttrande över en vid innevarande års riksdag inom andra kammaren väckt motion angående utfärdande av bestämmelser rörande förhyrning och registrering av personalen å vissa maskindrivna trålfartyg.

Konungens Befallningshavande, som i ämnet infordrat yttranden från Sveriges Angrälareförening och fiskeriintendenten i Västra distriktet, får på grund därav med överlämnande av de sålunda infordrade yttrandena för egen del anföra, att Konungens Befallningshavande icke anser behov föreligga för omedelbart utfärdande av lagbestämmelser i ämnet utan först efter föregående närmare utredning, men vill Konungens Befallningshavande å andra sidan med hänsyn till den betydelse, som ifrågasatta lagbestämmelser givetvis skulle komma att få med en stigande utveckling av trålfisket, förorda en sådan utredning, därvid, enligt Konungens Befallningshavandes mening, förhållandena i de land, där trålfisket förekommer i större omfattning, torde böra vinna behörigt beaktande.

Göteborg, i landskansliet, den 6 april 1916.

Gust. Lagerbring.

James Lithander.

Bilaga 9.

Till Konungens Befallningshavande i Göteborgs och Bohus län.

I skrivelse den 15 mars 1916 anmodad avgiva yttrande över motionen nr 134 i andra kammaren vid innevarande års riksdag om utfärdandet av lagstadgade bestämmelser rörande förhyrning och registrering av personalen på vissa trålfartyg, får jag vördsamt anföra följande.

Först må några erinringar göras med anledning av en del uppgifter i motio-

nen. Det är endast på ångtrålfartygen som personalen kan hänföras till lönearbetarnes klass. Vid allt annat fiske äro fiskarena i regel delägare i fartyg eller redskap och åtnjuta alltid sin förtjänst i form av lott i fisket, och är denna lott lika stor för alla ombordvarande.

Med undantag av att några få av ångtrålfartygen användas under sillfiske vid Island, så företaga dessa fartyg ej några särskilt långa fiskeresor. De långa fiskefärderna företagas med segel- och motorfartyg.

Vad angår uppgiften i motionen om att trålfisket skulle representera en årlig bruttointäkt av omkring 5,000,000 kr. så är den åtskilligt överdriven. Enligt statistiken, som är byggd på årsredogörelserna från Göteborgs stads fiskauktioner och övriga införskaffade uppgifter, lämnade trålfisket år 1913 och 1914 en bruttoinkomst av respektive 2,207,000 och 2,750,000 kr. i avrundade tal. För år 1915 blir siffran säkerligen betydligt större, men då rådde också abnormt höga priser. År 1913 utgjorde bruttoavkastningen av hela västkustens saltsjöfiske 9,763,390 kr. För år 1914 är motsvarande siffra ännu ej tillgänglig.

Beträffande själva saken framgår ej av motionen och ej heller av Sveriges Ångtrålarförenings yttrande i frågan den 13 mars 1916 fullt klart, vilka olägenheter som motionen i fråga avser att avhjälpa. Men då det i motionen talas om »stabilisering i arbetsförhållandena» och »stabilisering i besättningslistan», torde man väl ej taga alltför mycket miste, om man utgår ifrån, att den strejk, som för ej länge sedan förekom bland trålfartygsbesättningarna i Göteborg och varigenom dessa sökte tillkämpa sig bättre avlöningsförmåner, givit anledning till motionen. Det är naturligtvis att beklaga, att dylika strejker skola behöva förekomma, särskilt om de inträffa under den period av gott fiske, men det må dock framhållas, att man ännu ej i de stora trålfiskecentra i England och på kontinenten lyckats förebygga dylika strejker. Man ser nämligen då och då uppgifter om strejker på trålfartygen därstädes. Det synes mellan trålredarne och besättningarna råda samma förhållanden som mellan arbetsgivare och arbetare i allmänhet.

Genom mönstring såsom för sjöfolk i allmänhet, varigenom såväl redare som besättning äro bundna vid de för viss tid överenskomna villkoren, skulle ju arbetsnedläggelser både av besättningarna och av redarna förhindras. Mönstring anses emellertid vid tillämpning på fartygen i fråga medföra vissa olägenheter.

Motionärerna och även Sveriges Ångtrålarförening synas tänka sig, att den önskade stabiliseringen i arbetsförhållandena skulle ernås genom någon slags förhyrning och registrering av personalen. Det är dock rätt oklart, huru en sådan åtgärd skulle kunna leda till målet. För att medföra åsyftad verkan måste ju registreringen åtföljas av såväl för redare som för besättning bindande bestämmelser, och då är det ej lätt att se, vari den tilltänkta registreringen skulle skilja sig från vanlig mönstring. Man kan ju svårigen tänka sig bestämmelser införda, varigenom blott besättningen och ej redarna vore bundna. Man kan befara, att den tänkta förhyrningen och registreringen skulle ställa sig lika opraktisk, som mönstringen anses vara.

Genom ovan nämnda strejk har, enligt vad jag inhämtat, avlöningen ordnats genom kontrakt med åtta dagars uppsägning, och utom den fasta lönen erhåller varje man 0,4 % av bruttoförtjänsten. Att låta avlöningen delvis utgå i form av del i fångsten är säkerligen mycket lyckligt och är särskilt tilltalande

för fiskarbefolkningen, som är van att erhålla del i fångsten, och det synes mig som om denna väg, använd i än större utsträckning, skulle kunna leda till det åsyftade målet.

Vad motorträlarna angår finns ej någon som helst anledning till det av motionärerna påyrkade förfarandet. I regel äro fiskarena ombord på dessa fartyg delägare i båt och redskap och åtnjuta alltid sin lön i form av del i fångsten, vilken del är lika för alla ombord. Här ha ej heller försports några olägenheter. På grund härav bör motionen i denna del enligt min mening ej föranleda någon åtgärd.

Vad motionen för övrigt beträffar så förefaller det mig på grund av det ovan anförda, som om de i motionen antydda åtgärderna knappast skulle kunna leda till det åsyftade målet.

Fiskebäckskil den 31 mars 1916.

K. A. Andersson.

Bilaga 10.

Till Konungens Befallningshavande i Göteborgs och Bohus län.

I anledning av Konungens Befallningshavandes skrivelse den 25 februari 1916 med begäran om yttrande över en av herrar Thore och Hellberg i riksdagens andra kammare väckt motion om utfärdande av bestämmelser rörande förhyrning och registrering av personalen å vissa trålfartyg, hava medlemmarne i Sveriges Ångträlareförening vid sammanträde den 2 dennes uppdragit åt under-teknade, föreningens styrelse, att avgiva följande yttrande.

Att lagstiftning i avsedda hänseenden är både för det allmännas räkning och för de enskilda av behovet påkallad, därom torde alla, som i någon mån äga kännedom om förhållandena vara ense, men vilka bestämmelser en sådan lag borde innehålla, och de former under vilka anställning och registrering bör ske, äro frågor, som torde tarva sin särskilda utredning.

De bägge motionärerna hava framdragit vad som ur det allmännas synpunkt torde tala för införande av någon kontroll över de å ångträlarna anställda besättningsarna.

Det torde sålunda vara ytterst olämpligt att statens sjömilitära myndigheter icke äro i tillfälle erhålla tillförlitliga upplysningar angående den personal som användes å dessa fartyg, och vilken personal väl så gott som undantagslöst befinner sig i värnpliktsåldern.

Ur sjösäkerhetens synpunkt torde vara av intresse att personer, som äro odugliga för sjötjänst, icke utöva arbete å ett fartyg, som själv är i behov av sjösäkerhet ombord och genom den speciella yrkesutövningen visar sig vara en alldeles särskild faktor i fråga om sjöfara för andra.

I ekonomiskt och socialt hänseende skulle det vara ytterst angeläget att något kunde göras för att åstadkomma ordning i en näringsgren, där förhållandena äro så nya och oförsökta.

Vad de enskilda trålereiernas intressen beträffar, så sammanfalla de här helt visst med det allmännas intresse. Det har genom underhandlingar och ömsesidigt tillmötesgående samt med betydande uppoffringar från trålagarnes sida åstadkommit att anställnings- och avlöningsfrågan nått en lösning, som visserligen blott omfattar en kort tid, men dock får anses vara en förbättring i jämförelse med de förutvarande oeffterrättliga förhållandena. Men i en näring, där personalen hittills varit vand att komma och gå från det ena fartyget till det andra eller att endast tillfälligtvis sysselsätta sig med denna näring, kan det endast vara till fördel, om det bringas någon reda i och kontroll över dem som äro anställda å trålarne. Föreningen för sin del kan alltså endast med tacksamhet hälsa det initiativ, som genom denna motion tagits, och uttala förhoppning om att frågan måtte vinna en lycklig lösning.

Man skulle kunna föreställa sig, att denna fråga helt enkelt och simpelt kunde lösas genom att påbjuda mönstringstvång å trålfartygen. Detta skulle emellertid långt ifrån vara någon lycklig lösning av saken, ty mönstringstvång torde knappast vara genomförbart å dessa fartyg.

Såsom motionärerna riktigt framhållit, har västkustfisket intill senare åren utövats av så gott som uteslutande personer, vilka varit sina egna arbetsgivare. Dessa västkustfiskare är det ock, som skulle utgöra den mera stabila besättningsstammen å trålarne, och tager man då i betraktande den motvilja, som särskilt bohusfiskarne hava mot disciplinärt tvång, så skulle mönstringstvång verka hämmande för att få verkligt dugande yrkesfiskare anställda å trålarne.

Ännu värre hinder mot mönstringstvånget ligga emellertid i det sätt, varpå trålfisket är teknisk anordnat. På ett handelsfartyg vet man i allmänhet alltid några dagar i förväg, när fartyget skall avgå, och av- och påmönstring kan därför ske i god tid; vid trålarne åter måste besättningen kompletteras ibland bara en timme före avgången, och ett uppskov endast på några timmar skulle ofta medföra ekonomisk förlust både för redaren och besättningen, därigenom att fisket blev försummat. Trålfiskets beroende av att besättningar sålunda kunna skyndsamt och tillfälligt anskaffas är en sak som betingas av fiskets egen natur. Näringens utövare äro hänvisade att passa på både väder och vind, och många andra särskilda omständigheter, som måste för fiskets rationella bedrivande tagas hänsyn till.

Under det att anställningen å handelsflottans fartyg tydligen allt mer och mer påkallar ett ingående mönstringsförfarande och detta sätter en tydlig prägel på våra nu gällande författningar, så kräver, såsom vi nu sökt visa, tråltjänsten å andra sidan ett behändigt, snabbt och summariskt tillvägagående, då det gäller att få antecknat om en person att han gör tjänst i trålfloktan.

Under det att sålunda numera för inskrivning å sjömanshus erfordras bl. a. legitimerad läkares intyg angående färgsinne, syn och hörsel förmåga samt hälsotillstånd, synes det oss vara så gott som omöjligt att i fråga om anställning å trålfartyg begära mera, än att den anställningssökande har såpass mycket färgsinne, att han kan nöjaktigt åtskilja de enligt sjövägsreglerna använda olika ljussignaler.

För vår del hava vi under vår diskussion av saken tänkt oss frågan kunna ordnas på följande sätt:

I. Ett register upplägges och föres över alla trålfartyg och ett annat över samtliga å dylika fartyg anställda personer.

Såsom myndighet för dessa registers förande torde lämpligen kunna förordnas Fartygsinspektionen i Göteborgs distrikt. De omständigheter, som enligt vad vi förut angivit, från det offentligas sida påkalla registrering av besättningarna, skulle helt visst mera direkt vinna beaktande, om just fartygsinspektionen bleve den myndighet, under vilkens överinseende registreringen komme att skötas.

II. Varje anställd tilldelas en förhyrningsbok, i vilken, sedan sökanden blivit till anställning godkänd, av inskrivningsmyndigheten antecknas den anställdes för- och tillnamn samt födelsedag och födelseår, fartyget därå anställningen äger rum, med rederiet eller redarens namn, ävensom ort och dag för anställningen. Den anställda bekräftar med sin namnunderskrift riktigheten av vad som sålunda i boken antecknats. I boken intages blivande författning i ämnet jämte lämpliga stycken ur sjölagen och utdrag ur sådana särskilda författningar rörande utövande av fiske, som kunna anses vara nödvändiga för en å trålfartyg anställd person att hava någon kännedom om. Förändringar i anställningen antecknas i boken av inskrivningsmyndigheten.

Med hänsyn till vad vi ovan yttrat rörande de särskilda kraven på snabb och enkel procedur vid anställningen, hava vi den bestämda uppfattningen, att i Göteborgs stad, där den ojämförligt större delen av trålfloktan har sin hemort och övriga i regel anlöpa, bör anordnas en särskild inskrivningsmyndighet, bestående av en genom offentlig myndighet tillsatt person. Denna myndighet skulle, så länge särskild fiskhamn är i Göteborg anordnad, hava sitt kontor därstädes. Han skulle i avseende å sin tjänst närmast lyda under fartygsinspektionen.

Å andra orter, som anlöpas av trålfartyg, torde inskrivning kunna ske hos tullmyndighet eller å sjömanshus eller annan därtill utsedd myndighetsperson.

Förfarandet torde vara enahanda som vid inskrivningsmyndigheten i Göteborg.

Såväl inskrivningsmyndigheten i Göteborg som inskrivningsförrättare å andra orter skulle, så snart inskrivning eller anteckning i förhyrningsbok skett, insända rapport till Fartygsinspektionen för det att de av sistsagda myndighet förda registren alltid må kunna hållas i komplett skick.

III. Själva lagstiftningen i ämnet torde böra ske genom en särskild därom utfärdad författning.

På grund av vad vi sålunda anfört få vi, med uttalande av vår tacksamhet till Konungens Befallningshavande för det att vi blivit satta i tillfälle att yttra oss i ärendet, vördsamt hemställa, att Konungens Befallningshavande måtte i sitt blivande yttrande förorda, att en utredning av den föreliggande frågan måtte vidtagas, därvid vi vördsamt hemställa, att de av oss nu i ämnet förebragta omständigheter måtte komma under bedömande, i den mån de det kunna förtjäna.

Göteborg den 13 mars 1916.

A. Odenberg.

Ossian Rygårdh,

Aug. Nilsson.